

KRZYSZTOF POROSŁO

Międzywydziałowe sympozjum i warsztaty „koinonia – communio – wspólnota”

(Kraków, 29 kwietnia 2010)

Katedra Historii Dogmatu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II oraz Fundacja im. św. Jadwigi dla Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II zorganizowały jednodniową sesję naukową poświęconą zagadnieniu „koinonia – communio – wspólnota”, która odbyła się we czwartek 29 kwietnia 2010 przy ul. Franciszkańskiej 1 w Krakowie. Sesja składała się z dwóch części: sympozjum z wykładami (przedpołudnie) i warsztatów w grupach tematycznych (popołudnie).

Sympozjum rozpoczęło się o 9.30 słowem wstępnym ks. prof. dra hab. Jana Macieja Dyducha, rektora Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II. Następnie zostały wygłoszone cztery referaty, a po przerwie – trzy kolejne. Pierwszy nt. „*Koinonia*” *chrześcijańska u początków* został przedstawiony przez s. dr Sylwię Kaczmarek, główną organizatorkę sympozjum. Referentka w swoim przedłożeniu przedstawiła kilka znaczeń słowa *koinonia*, aby następnie przyjrzeć się rozumieniu tego terminu w pismach Platona i Arystotelesa oraz Filona Aleksandryjskiego, ukazując rozwój znaczeniowy tego terminu. Podsumowując te rozważania można powiedzieć, że *koinonia* w starożytności oznaczała relację między dwiema osobami, boską przyjaźnią, która łączyła podobieństwa, lecz nie znosiła widocznych różnic.

Kolejny referat – tym razem z zakresu nauk biblijnych – wygłosił ks. dr Wojciech Węgrzyniak. Przyjrzał się on tematowi „*Koinonia*” w *1 Liście św. Jana*. Prelegent wykazał, że chociaż mamy duży problem z zakresem pojęciowym terminu *koinonia*, to jednak bez wątpienia możemy powiedzieć, iż *1 List św. Jana* został napisany ze względu na *koinonia*. *List ten* mówi bezpośrednio o *koinonia* z Bogiem Ojcem, który jest jej źródłem i celem, a także z Synem, który jest jej osią, centrum. *Koinonia* dokonuje się w dwóch wymiarach: horyzontalnym (między ludźmi) i wertykalnym (między Bogiem a ludźmi). Aby taka *koinonia* mogła mieć miejsce, trzeba słuchać Bożego słowa, trzeba w nie wierzyć i trzeba wypełniać je w swoim życiu. Podsumowaniem tego referatu było podanie zwyciężkiej definicji pojęcia *koinonia* w rozumieniu *1 Listu św. Jana*: *koinonia* to ścisła i dynamiczna więź łącząca Boga z ludźmi, której pełnią jest uczestnictwo w życiu Bożym.

Trzeci referat nt. *Człowiek pomiędzy samotnością a wspólnotą* zaprezentował o. prof. dr hab. Andrzej Kłoczowski OP. Prelegent próbował pochylić się nad fenomenem i tajem-

nicą człowieka, który jest bytem o wymiarze zarówno jednostkowym, jak i wspólnotowym. W wymiarze osobowym pojawia się u człowieka samotność, którą może przezwyciężyć wymiar wspólnotowy. Rodzą się wtedy oczywiste pytania: kim jest człowiek, „ja” czy „my”? Czy jest możliwe „ja” bez „ty”? Czy „my” to rozumienie mojego indywidualnego „ja”? O. Kłoczowski mówił dalej, że nie należy swojego indywidualnego „ja” roztopić w zbiorowym „my”. Jednakże nie można także zamknąć się w swoim „ja”, gdyż prawdy o sobie nie dowiemy się, patrząc w lustro, ale w twarz drugiego człowieka (E. Lévinas). Dalej prelegent, przyglądając się dzisiejszemu światu, zauważył, że relacja między osobą a wspólnotą coraz częściej jest zachwiana – osoba roztapia się w masie, która jest modna, ale nie jest indywidualna. Ów paradoks świetnie ilustruje zdanie, którym zakończył swój wywód o. Kłoczowski: „Bądź sobą, pij pepsi”.

Ostatnie przedłożenie przed przerwą należało do ks. dra hab. Jana Szczurka, który zaprezentował temat: *Trójca Święta i wspólnota człowieka z Bogiem*. Referent, wychodząc od stwierdzenia, że człowiek jest istotą społeczną, pokazał, że znajduje to swoje potwierdzenie w fakcie stworzenia człowieka na obraz i podobieństwo Boga, który jest *communio* trzech Osób. Człowiek posiada zdolność obcowania z Bogiem na sposób osobowy na zasadzie „ja” i „Ty”. Bóg zaprasza człowieka do wspólnoty ze sobą, gdyż bytuje na sposób daru: każda z osób w Trójcy jest darem dla drugiej (perychoreza), ale również do tej wspólnoty jest zaproszony człowiek. Najlepszym sposobem budowania wspólnoty między ludźmi, ale przede wszystkim między człowiekiem a Bogiem jest Eucharystia, która antycypacyjnie daje uczestnictwo w wewnętrznym życiu Trójcy Świętej, które jest celem życia człowieka.

Po przerwie zaprezentowano jeszcze trzy przedłożenia. Pierwsze wygłosił ks. prof. dr hab. Jan Wal. W referacie *Udział communicatio w budowaniu i pogłębianiu kościelnej communio* pokazał on, że nie można mówić o zaistnieniu dobrej *communio*, jeśli nie istnieje *communicatio* między osobami mającymi tworzyć tę wspólnotę. *Communicatio* cechuje się trzema wymiarami: kerygmat, anamneza i apologia. Kiedy w dialogu z drugim głosimy Chrystusa zmartwychwstałego, mając w pamięci Boże działanie i historię zbawienia, a równocześnie mając świadomość swojej chrześcijańskiej tożsamości, wtedy *communio*, którą budujemy, opiera się na trwałych fundamentach, gdyż jedność budowana na cechach drugorzędnych nigdy nie może być jednością stałą.

Kolejny referat nt. „*Dar jedności w Duchu Świętym*” – aspekt liturgiczny wygłosiła s. dr hab. Adelajda Sielepin CHR. Autorka pochyliła się nad wymiarem komunijnym liturgii, w których podkreśla się jednoczące działanie Ducha Świętego. W czasie mszy świętej takim momentem jest epikleza komunijna występująca w każdej z modlitw eucharystycznych. Innymi omawianymi modlitwami liturgicznymi były euchologie mszy obrzędowych sakramentu chrztu św. i małżeństwa, gdzie występują epikletyczne formuły podkreślające jednoczące działanie Ducha Świętego czy użyczenie przez Ducha Świętego daru nowej komunii. Innymi euchologiami mszalnymi, w których można odnaleźć formuły mówiące o darze jedności w Duchu Świętym, są m.in. kolekta wigilijnej mszy uroczystości Zesłania Ducha Świętego, prefacja i kolekta mszy o jedność chrześcijan oraz kolekta mszy o ewangelizację ludów. Wszystkie te teksty podkreślają jednoczącą moc Ducha Świętego, który łączy to, co podzielone, przywraca utracony porządek, łącząc różnorodność. Warto jednak zauważyć, że nie jest wiele takich formularzy mówiących

o jedności mocą Ducha Świętego, a w większości są to formularze opcjonalne. Zatem pasterskim wskazaniem jest częstsze stosowanie tych tekstów, szczególnie dotyczących modlitwy o jedność chrześcijan.

Ostatnim prelegentem był ks. dr hab. Grzegorz Ryś, który zatrzymał się nad zagadnieniem *Wspólnota christianitas*. Dla ukazania zasadniczych cech jedności średniowiecznej Europy zwanej *christianitas* referent przedstawił bullę Marcina V z 1423 roku skierowaną do Zbigniewa Oleśnickiego, a dotyczącą dyspensy potrzebnej do uzyskania wyższych święceń. Bulla ta fenomenalnie pokazuje, że owa jedność *christianitas* obejmowała zarówno sprawy doczesne, jak i duchowe. Marcin V w swej bulli, wspominając o wojnie pomiędzy Polską a zakonem krzyżackim, obie strony konfliktu nazywa umiłowanymi braćmi, co pokazuje, że wojna nie odbywała się pomiędzy obcymi sobie państwami, ale dotyczyła niejako jednego ciała, jakim była średniowieczna Europa. Pomimo panującego wtedy kryzysu papieżstwa decyzje papieża pozostawały całkowicie niepodważalne. Papieństwo było zatem klamrą spinającą istnienie całej chrześcijańskiej wspólnoty średniowiecznej Europy. Paganie, heretycy i Żydzi nie należeli do społeczności *christianitas*.

Na zakończenie pierwszej części sympozjum samorząd studencki i duszpasterstwo akademickie Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II przygotowały poczęstunek dla wszystkich uczestników.

Po przerwie o godzinie 14 rozpoczęły się warsztaty tematyczne w grupach prowadzone przez wykładowców, którzy w pierwszej części sesji wygłaszali swoje referaty. Warsztaty odbyły się w następujących grupach: filozoficznej, dogmatycznej, biblijnej, liturgicznej, pastoralnej i historycznej. W każdej z grup 2-4 studentów prezentowało kilkunastominutowe referaty, które stały się materiałem do prowadzenia warsztatów. Równocześnie była to okazja do pogłębienia treści głównych referatów wygłoszonych w części przedpołudniowej. Na zakończenie sympozjum ponownie wszyscy uczestnicy zebrali się razem, aby zaprezentować owoce wspólnej pracy w czasie warsztatów. Przedstawiciel każdej z grup referował w kilka minut wyniki pracy, po czym rozpoczęła się otwarta dyskusja między wszystkimi wykładowcami i uczestnikami sympozjum. Dyskusja została zdominowana przez problem języka przepowiadania, którego rola jest niebagatelna w budowaniu prawdziwej wspólnoty.

Sympozjum zakończyło się uroczystą Eucharystią sprawowaną w katedrze na Wawelu przez kard. Stanisława Dziwisza z okazji rozpoczynającej się nowenny ku czci św. Stanisława BM.